UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kuudes jaosto)

16 päivänä kesäkuuta 2011 *

Asiassa T-192/06,

Caffaro Srl, kotipaikka Milano (Italia), edustajinaan asianajajat A. Santa Maria ja C. Biscaretti di Ruffia,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi V. Di Bucci ja F. Amato, sittemmin Di Bucci ja V. Bottka,

vastaajana,

jossa vaaditaan ensisijaisesti [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 3.5.2006 tehdyn komission päätöksen K(2006) 1766 lopullinen (asia COMP/F/38.620 – Vetyperoksidi ja perboraatti) osittaista kumoamista siltä osin kuin komissio määrää siinä sakkoja kantajalle ja SNIA SpA:lle yhteisvastuullisesti ja toissijaisesti näiden sakkojen määrän alentamista,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomari V. Vadapalas (esittelevä tuomari), joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit A. Dittrich ja L. Truchot,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Pocheć,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 4.3.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat

1 Kantajana oleva Caffaro Srl, aiemmin ensin Industrie Chimiche Caffaro SpA ja sitten Caffaro SpA, on Italian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka piti vuoteen 1999 saakka kaupan natriumperboraattia. Tosiseikkojen tapahtuma-aikaan se oli Caffaro SpA:n, josta tuli vuonna 2000 SNIA SpA, kokonaan omistama tytäryhtiö.

2 Degussa AG ilmoitti Euroopan yhteisöjen komissiolle marraskuussa 2002, että vetyperoksidin ja natriumperboraatin markkinoilla toimi kartelli, ja vaati sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 2002, C 45, s. 3) soveltamista.

3 Degussa toimitti aineelliset todisteet komissiolle, joka teki 25. ja 26.3.2003 tarkastukset kolmen yrityksen toimitiloissa.

4 Komissio lähetti 26.1.2005 väitetiedoksiannon kantajalle ja muille yrityksille, joita asia koskee.

5 Asianomaisten yritysten kuulemisen jälkeen komissio teki 3.5.2006 päätöksen K(2006) 1766 lopullinen (jäljempänä riidanalainen päätös) [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä seuraavia yrityksiä vastaan: Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa, Edison, FMC Corp., FMC Foret SA, Kemira Oyj, L'Air Liquide SA, Chemoxal SA, SNIA, kantaja, Solvay SA, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA ja Arkema SA (asia COMP/F/38.620 – Vetyperoksidi ja perboraatti); päätöksen tiivistelmä julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 13.12.2006 (EUVL L 353, s. 54). Päätös annettiin kantajalle tiedoksi 8.5.2006 päivätyllä kirjeellä.

Riidanalainen päätös

6 Komissio ilmoitti riidanalaisessa päätöksessä, että päätöksen adressaatit olivat osallistuneet jatkettuun ja yhtenäiseen EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomiseen vetyperoksidin ja sen jatkojalostustuotteen natriumperboraatin osalta (riidanalaisen päätöksen toinen perustelukappale).

7 Kilpailusääntöjen rikkominen, joka todettiin ajanjaksolta 31.1.1994–31.12.2000, koski lähinnä liiketoiminnan kannalta merkityksellisten tietojen sekä luottamuksellisten markkina- ja yritystietojen vaihtamista kilpailijoiden kesken, tuotannon sekä potentiaalisen ja tosiasiallisen tuotantokapasiteetin rajoittamista ja valvontaa, markkinaosuuksien ja asiakkaiden jakamista sekä tavoitehintojen asettamista ja noudattamisen seurantaa.

8 Kantajan todettiin olevan SNIA:n kanssa ”yhdessä ja yhteisvastuullisesti” vastuussa kilpailusääntöjen rikkomisesta (riidanalaisen päätöksen 407–412 perustelukappale).

9 Komissio käytti sakon määrän laskennassa menetelmää, joka on esitetty asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT] 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa sovellettavissa suuntaviivoissa (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat).

10 Komissio määritti sakkojen perusmäärät rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella (riidanalaisen päätöksen 452 perustelukappale) ja luonnehti rikkomisen erittäin vakavaksi (riidanalaisen päätöksen 457 perustelukappale).

11 Eriytettyä kohtelua sovellettaessa kantaja sijoittui neljänteen eli viimeiseen ryhmään, joka vastasi 1,875 miljoonan euron suuruista sakon laskentapohjaa. Laskentapohjaa määrittäessään komissio alensi sitä 25 prosenttia siksi, ettei ollut osoitettu, että kantaja oli ollut tietoinen tai sillä olisi välttämättä voinut olla tietoa kilpailunvastaisten järjestelyjen kokonaissuunnitelmasta (riidanalaisen päätöksen 460–462 perustelukappale).

12 Koska kantaja oli komission mukaan osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen 29.5.1997–31.12.1998 eli vuoden ja seitsemän kuukauden ajan, sille määrättävän sakon laskentapohjaa korotettiin 15 prosenttia (riidanalaisen päätöksen 467 perustelukappale).

13 Komissio totesi, että kantajalla oli rikkomisessa ainoastaan passiivinen tai vähäinen rooli, ja alensi tämän lieventävän seikan vuoksi sakon määrää 50 prosenttia (riidanalaisen päätöksen 476 ja 477 perustelukappale).

14 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan f alakohdassa määrätään, että kantaja on rikkonut EY 81 artiklan 1 kohtaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa osallistuessaan kyseiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen 29.5.1997–13.12.1998.

15 Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan g alakohdassa komissio määräsi kantajalle ja SNIA:lle ”yhdessä ja yhteisvastuullisesti” 1,078 miljoonan euron sakon.

Menettely ja asianosaisten vaatimukset

16 Kantaja nosti nyt käsiteltävän kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 18.7.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä.

17 Koska unionin yleisen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin, esittelevä tuomari määrättiin kuudenteen jaostoon, ja asia siirrettiin osapuolten kuulemisen jälkeen laajennetun kuudennen jaoston käsiteltäväksi.

18 Unionin yleinen tuomioistuin esitti 22.12.2009 prosessinjohtotoimina kirjallisia kysymyksiä kantajalle, joka vastasi asetetussa määräajassa.

19 Unionin yleinen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Asianosaisten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen kysymyksiin kuultiin 4.3.2010 pidetyssä istunnossa.

20 Koska kaksi jaoston jäsentä ei voinut osallistua päätösharkintaan, unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 32 artiklan mukaisesti päätösharkintaa jatkoivat ne kolme tuomaria, jotka ovat allekirjoittaneet tämän tuomion.

21 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin komissio määräsi sille ja SNIA:lle yhteisvastuullisesti sakon

– toissijaisesti alentaa sakkoa symboliseen määrään

– tai ainakin alentaa sakon määrää ”merkittävästi”, kun otetaan huomioon kantajan rikkomiseen osallistumisen lyhytkestoisuus ja lieventävien seikkojen olemassaolo

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

22 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

23 Kantaja vaatii kanteellaan kumoamaan riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin komissio määrää siinä kantajalle ja SNIA:lle yhteisvastuullisen sakon tai alentamaan sakon määrää, ja se esittää kumoamiskanteensa tueksi viisi perustetta, joiden mukaan komissio on tehnyt oikeudellisen virheen ja tosiseikkojen arviointivirheen ensiksi arvioidessaan väitettä siitä, että kantaja ”on vetyperoksidikartellin uhri, ei sen jäsen”, toiseksi valitessaan eriytetyn kohtelun soveltamiseksi kantajan mielestä väärän viitevuoden, kolmanneksi arvioidessaan kantajan rikkomiseen osallistumisen kestoa, neljänneksi soveltaessaan [EY 81] ja [EY 82] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL L 1, s. 1) 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua vanhentumisaikaa ja viidenneksi arvioidessaan lieventäviä seikkoja.

Väitetty ”vetyperoksidikartellin uhrin, ei jäsenen” asema, johon kantaja on vedonnut

Asianosaisten lausumat

24 Kantaja väittää joutuneensa ”kartellin uhriksi”, koska se joutui poistumaan natriumperboraatin markkinoilta vuonna 1999 vetyperoksidimarkkinoilla tehtyjen lainvastaisten sopimusten vuoksi. Se nimittäin joutui hankkimaan vetyperoksidin, joka on ainoa natriumperboraatin valmistamisessa tarvittava raaka-aine, kartellissa osallisina olleilta tuottajilta, jotka olivat sen suoria kilpailijoita natriumperboraattimarkkinoilla. Kartelliin osallisina olleiden yritysten päättämä vetyperoksidin hinnankorotus syrjäytti kantajan markkinoilta.

25 Kantaja oli taloudellisesti täysin riippuvainen vetyperoksidin tuottajista, sillä se ei ollut pystynyt mukauttamaan natriumperboraatin markkinoilla noudattamaansa kaupallista strategiaa vetyperoksidin markkinoilla suunniteltuihin hinnankorotuksiin. Komissio oli itse vahvistanut, ettei ollut ”osoitettu, että [kantaja] oli ollut tietoinen tai sillä olisi välttämättä voinut olla tietoa kilpailunvastaisten järjestelyjen kokonaissuunnitelmasta” (riidanalaisen päätöksen 461 perustelukappale).

26 Kantaja väittää, että komissio on useissa aiemmissa päätöksissä päättänyt olla määräämättä sakkoa lainvastaisten sopimusten sopimuspuolille, jos ne olivat toimineet vastoin omia intressejään tai olleet taloudellisesti riippuvaisia muista tällaisen sopimuksen sopimuspuolina olevista yrityksistä. Komissio on muissa vastaavissa asioissa määrännyt ainoastaan symbolisen sakon. Suuntaviivojen 5 kohdan d alakohdassa vahvistetaan lisäksi nimenomaisesti, että komissio voi määrätä symbolisen sakon.

27 Kantajan mukaan nämä aiemmat päätökset sitovat komissiota, sillä niitä on useita ja niissä käsitellyt asiat muistuttavat nyt käsiteltävänä olevaa asiaa. Päätöksiä yhdistää se, että kyseessä olleet yritykset olivat kantajan tavoin osallisina niiden intressien vastaisessa sopimuksessa tai olivat joka tapauksessa taloudellisesti riippuvaisia muista sopimuksen sopimuspuolista. Kantajan tilanne voidaan samaistaa sellaisen jälleenmyyjän tilanteeseen, joka on tehnyt vertikaalisen sopimuksen tietyn tuottajan kanssa, sillä ne ovat molemmat tuottajasta taloudellisesti riippuvaisia yrityksiä.

28 Kantajan tilanne on ennen kaikkea erittäin samankaltainen kuin Compagnie maritime zaïroise (CMZ) -nimisen yrityksen, joka on kyseessä [EY 81] artiklan soveltamisesta (IV/32.448 ja IV/32.450 – Cewal, Cowac, Ukwal) ja [EY 82] artiklan soveltamisesta (IV/32.448 ja IV/32.450 – Cewal) 23.12.1992 tehdyssä päätöksessä 93/82/ETY (EYVL 1993, L 34, s. 20) ja jolle komissio ei määrännyt sakkoa, koska sille ei koitunut mitään etua todetusta kilpailusääntöjen rikkomisesta.

29 Komissio on kantajan mukaan rikkonut EY 81 artiklan 1 kohtaa, asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohtaa ja suuntaviivoja sekä laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa, kun se ei ole ottanut samoja olosuhteita huomioon kantajan tapauksessa. Kyseisessä arvioinnissa on tehty ilmeinen arviointivirhe ja harkintavaltaa on käytetty väärin. Komissio on lisäksi samaistanut toisiinsa virheellisesti kantajan aseman sekä vetyperoksidin tuottajien Atochem SA:n, Kemiran ja Chemoxalin aseman (riidanalaisen päätöksen 332 perustelukappaleen b alakohta).

30 Komissio on erityisesti jättänyt ottamatta huomioon, että vetyperoksidin tuottajat olivat ottaneet käyttöön järjestelmän, jonka vuoksi hinnat kaksinkertaistuivat alle puolessatoista vuodessa, ettei kantaja tuottanut vetyperoksidia ja että se oli taloudellisesti täysin riippuvainen kyseisistä yrityksistä, ettei se ollut tietoinen kartellia koskevasta kokonaissuunnitelmasta, että vetyperoksidin hankintahinnat olivat nousseet merkittävästi, mikä vaikutti ratkaisevasti siihen, että se poistui natriumperboraatin markkinoilta kartellin aikana, ettei se ollut hyötynyt kartellista edes toimittajaa vaihtamalla, koska kaikki vetyperoksidin tuottajat olivat nostaneet hintojaan vastaavasti, ja ettei se ollut pystynyt mukauttamaan natriumperboraatin markkinoilla noudattamaansa kaupallista strategiaa, koska se ei ollut koskaan osallistunut vetyperoksidia koskeviin tapaamisiin. Sakko oli määrätty kantajalle lainvastaisesti, koska edellä mainittuja seikkoja ei ollut otettu huomioon eikä tätä päätöstä ollut perusteltu.

31 Kantajalle määrätyllä sakolla ei myöskään ole tehokasta vaikutusta sen paremmin rikkomisen estämistä kuin varoittavaa vaikutustakaan koskevan tavoitteen näkökulmasta, koska kantaja on jo poistunut kyseisiltä markkinoilta juuri kyseisen kartellin vuoksi, koska se on jo kärsinyt seuraamuksia ja koska se ei enää voisi rikkoa kilpailusääntöjä uudelleen.

32 Komissio kiistää kantajan väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

33 Aivan aluksi on todettava, että – kuten kannekirjelmässä esitetystä perustelusta ilmenee – vaikka kantaja viittaa ”vetyperoksidikartellin uhrin, ei sen jäsenen” asemaan, se ei tosiasiassa kiistä osallistuneensa kyseiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen eikä kiistä rikkomisen olleen yhtä kokonaisuutta.

34 Kantaja ei etenkään kyseenalaista osallistumistaan kartellitapaamisiin, jotka pidettiin 28. tai 29.5.1997 Sevillassa ja 14.5.1998 Évian-les-Bainsissa, eikä kiistä näiden tapaamisten lainvastaista sisältöä, sellaisena kuin komissio on sen todennut riidanalaisen päätöksen 162–164 ja 226–229 perustelukappaleessa, vaan kiistää ainoastaan kyseiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisensa keston jäljempänä tarkasteltavan kolmannen kanneperusteensa yhteydessä.

35 Tällaisessa tilanteessa on katsottava, että käsiteltävänä olevalla kanneperusteella, jonka mukaan kantaja on ”vetyperoksidikartellin uhri, ei sen jäsen”, pyritään tosiasiassa kyseenalaistamaan sakon lainmukaisuus ja määrä suhteessa kantajan erityistilanteeseen kartellissa.

36 Kantaja vetoaa nimittäin ainoastaan tiettyihin olosuhteisiin, joiden vuoksi sakkoa ei sen mielestä pitäisi määrätä lainkaan tai enintään pitäisi määrätä suuntaviivojen 5 kohdan d alakohdassa tarkoitettu symbolinen 1 000 euron sakko. Kantaja vetoaa erityisesti ainutlaatuiseen tilanteeseensa vetyperoksidin jatkojalostustuotteen eli natriumperboraatin valmistajana ja väittää olleensa taloudellisesti riippuvainen muista sopimuspuolista, jotka olivat vetyperoksidin tai vetyperoksidin ja natriumperboraatin tuottajia, sekä vetoaa siihen, että se osallistui salaisiin järjestelyihin vastoin omia intressejään eikä saanut niistä etua, sillä se joutui poistumaan natriumperboraatin markkinoilta vuoden 1999 puolivälissä.

37 Tästä on syytä muistuttaa, että komission toimivalta määrätä sakkoja yrityksille, jotka tahallaan tai tuottamuksellisesti rikkovat EY 81 artiklan 1 kohtaa, on yksi niistä komissiolle annetuista keinoista, joiden avulla sen on mahdollista täyttää sille unionin oikeudessa annettu valvontatehtävä. Tähän tehtävään kuuluu velvollisuus noudattaa sellaista yleistä politiikkaa, jolla pyritään kilpailuasioiden osalta soveltamaan perustamissopimuksessa vahvistettuja periaatteita ja ohjaamaan yritysten käyttäytymistä näiden periaatteiden mukaisesti (yhdistetyt asiat 100/80-103/80, Musique diffusion française ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok., s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 105 kohta).

38 Komissiolla on sakkojen määrää vahvistaessaan harkintavaltaa, jotta se voisi ohjata yritysten toimintaa kilpailusääntöjen mukaiseksi. Vaikka komissio olisi aikaisemmin määrännyt tietyntasoisia sakkoja tietyntyyppisistä rikkomisista, se ei estä sitä milloin tahansa korottamasta tätä tasoa varmistaakseen unionin kilpailupolitiikan toteuttamisen (edellä 37 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Musique diffusion française ym. v. komissio, tuomion 109 kohta).

39 Tällainen harkintavalta on sitäkin suuremmalla syyllä olemassa sellaisissa tapauksissa, joissa komissio voi suuntaviivojen 5 kohdan d alakohdan nojalla määrätä niin sanotun symbolisen sakon tai olla määräämättä sakkoa lainkaan.

40 Riitauttaakseen sille määrätyn sakon lainmukaisuuden kantaja vetoaa käsiteltävässä asiassa ensiksi siihen, että se oli riippuvainen muista kartellin osapuolista.

41 On huomattava, että sen seikan perusteella, että yritys on ollut taloudellisesti riippuvainen muista kartellin osapuolista, ei sellaisenaan voida sulkea pois kartellin osapuolen vastuuta. Tällaista olosuhdetta ei myöskään täydy välttämättä ottaa huomioon sakon suuruuden määrittämisessä.

42 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yrityksellä, joka osallistuu kilpailun rajoittamiseen tähtäävään kokoukseen, on siitä riippumatta, johtuuko sen osallistuminen sitä taloudellisesti vahvempien osallistujien harjoittamasta pakosta, aina mahdollisuus tehdä komissiolle kantelu paljastaakseen kyseiset kilpailua rajoittavat toimet sen sijaan, että se jatkaa osallistumista näihin kokouksiin (asia T-9/99, HFB ym. v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1487, 178 kohta ja asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 423 kohta). Vaikka oletettaisiin, että yritystä olisi painostettu liittymään kartelliin, se olisi kartelliin liittymisen sijasta voinut ilmoittaa kartellista toimivaltaisille viranomaisille (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 ja T-252/01, Tokai Carbon ym. v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok., s. II-1181, 344 kohta).

43 Edellä esitetyn perusteella sen enempää riippuvuusasema, jossa kantajan on väitetty olleen toiseen kartellin osapuoleen nähden, kuin myöskään uhkaava asema, joka tällä osapuolella on väitetty olleen kantajaan nähden, ei osoita, että kyseessä olisi sellainen tilanne, jonka komissio ottaisi huomioon lieventävänä olosuhteena (edellä 42 kohdassa mainittu asia Groupe Danone v. komissio, tuomion 424 kohta).

44 Komission ei sitä suuremmalla syyllä voida siis katsoa olevan velvollinen ottamaan huomioon näitä samoja seikkoja päättäessään sakkojen määräämättä jättämisestä tai ainoastaan symbolisen sakon määräämisestä.

45 Edellä esitetyn perusteella kantajan väite siitä, ettei sen taloudellista riippuvuusasemaa muista kartellin osapuolista ole otettu huomioon, ei voi menestyä.

46 Kun seuraavaksi tarkastellaan kantajan viittauksia komission aiempiin päätöksiin, joissa tämä ei ole määrännyt sakkoa tai on määrännyt ainoastaan symbolisen sakon, on muistettava, että komission aiempi päätöskäytäntö ei ole sakkojen määrittämisen oikeudellinen kehys kilpailuoikeuden alalla ja että muita asioita koskevat päätökset

ovat luonteeltaan vain viitteellisiä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mahdollisen loukkaamisen osalta, koska on epätodennäköistä, että niihin liittyvät olosuhteet, kuten markkinat, tuotteet, yritykset ja asianomaiset ajanjaksot, olisivat identtisiä (asia C-167/04 P, JCB Service v. komissio, tuomio 21.9.2006, Kok., s. I-8935, 201 ja 205 kohta ja asia C-76/06 P, Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, tuomio 7.6.2007, Kok., s. I-4405, 60 kohta).

47 Tästä huolimatta komission on tässäkin yhteydessä noudatettava yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, eikä se voi kohdella toisiinsa rinnastettavissa olevia tilanteita eri tavalla eikä erilaisia tilanteita samalla tavalla, ellei tällainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua.

48 On kuitenkin huomattava, että komission aiemmissa päätöksissä, joihin kantaja on vedonnut, kyseessä olleiden asioiden tilanteet erosivat merkittävästi käsiteltävässä asiassa kyseessä olevasta tilanteesta.

49 Kantaja vetoaa yhtäältä useisiin päätöksiin, jotka koskevat tuottajan ja jälleenmyyjien välisiä sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja, joihin kuului rinnakkaistuonnin ja -viennin estäviä toimenpiteitä.

50 Näistä päätöksistä ilmenee, että komissio oli tietyissä vertikaalisia rajoituksia koskeneissa asioissa ottanut huomioon sen, että jälleenmyyjät, jotka olivat taloudellisesti huomattavasti tuottajia heikommassa asemassa olevia yrityksiä, toimivat tuottajan pakottamina vastoin omia taloudellisia intressejään, sillä ne pelkäsivät menettävänsä yksinoikeutensa jälleenmyyntiin. Komissio päätti tapauskohtaisesti, ettei se aseta jälleenmyyjiä vastuuseen eikä määrää niille sakkoa tai määrää niille erittäin lievän sakon.

51 On kuitenkin huomattava, ettei näitä toteamuksia voida suoraan soveltaa horisontaalisia rajoituksia koskeviin tapauksiin, kuten käsiteltävässä asiassa kyseessä oleviin hintakartelliin ja markkinoiden jakamiseen, jotka ovat luonteeltaan erittäin vakavia kilpailusääntöjen rikkomisia ja joita toteutetaan yleensä taloudellisesti toisiinsa verrattavassa asemassa olevien sellaisten yritysten kesken, jotka ovat kaikki kyseisen tuotteen tai kyseisten tuotteiden tuottajia.

52 Käsiteltävässä asiassa kantaja on nimittäin osallistunut yhtenäiseen rikkomiseen vetyperoksidin ja natriumperboraatin markkinoilla. Ne seikat, että kantaja tuotti ainoastaan natriumperboraattia, että sen oli hankittava vetyperoksidi muilta kartellin osapuolilta ja että siihen kohdistui näin ollen hintapaineita vetyperoksidin alkupään markkinoilla, eivät osoita, että kantaja oli pakotettu toimimaan lainvastaisesti natriumperboraatin markkinoilla. Kantaja ei joka tapauksessa vetoa mihinkään konkreettiseen seikkaan osoittaakseen, että kartellin muut osapuolet olisivat painostaneet sitä esimerkiksi uhkaamalla lopettaa vetyperoksidin toimitukset, jos se ei noudattaisi natriumperboraatin markkinoilla salaa käyttöön otettuja sääntöjä.

53 Kantaja vetoaa toisaalta horisontaalisten rajoitusten osalta [EY 81] ja [EY 82] artiklan mukaisesta menettelystä 29.3.1994 tehtyyn komission päätökseen 94/210/EY (Asia 33.941 – HOV-SVZ/MCN) (EYVL L 104, s. 34) sekä [EY] 81 artiklan 1 kohdan mukaisesta menettelystä 20.10.2004 tehtyyn komission päätökseen K(2004) 4030 (Asia 38.238 – Raakatupakka-ala – Espanja), jonka tiivistelmä julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 19.4.2007 (EUVL L 102, s. 14).

54 On huomattava, että päätös 94/210 koski ”defensiivisessä kartellissa” osallisina olleita rautatieliikenteenharjoittajia, joilla oli tarkoitus torjua määräävässä asemassa olevan yrityksen hinnoittelukäytäntöjen vaikutuksia; näitä käytäntöjä tarkasteltiin samassa päätöksessä EY 82 artiklan näkökulmasta. Kyseisen päätöksen 109–112 perustelukappaleessa komissio totesi, että ”yleisesti ottaen – – luonteeltaan defensiivinen kartelli ei voi vapauttaa yrityksiä sakosta”, minkä jälkeen se päätti, että ”yksittäistapauksen

erityispiirteet huomioon ottaen – – [EY 81] artiklan rikkomisesta ei [ollut] tarpeen määrätä sakkoja”.

55 Päätös K(2004) 4030 koski kahta, raakatupakan jalostajien välistä ja tuottajien edustajien välistä kartellia, ja komissio päätteli siinä viimeksi mainitun kartellin osalta, että kullekin tuottajien edustajalle oli määrättävä ainoastaan 1 000 euron symbolinen sakko, koska kansallinen sääntelykehys oli aiheuttanut huomattavaa epävarmuutta tuottajien edustajien toiminnan laillisuudesta. Komissio totesi nimittäin, että Espanjan viranomaiset olivat ainakin kannustaneet tuottajien edustajia jatkamaan hintaneuvotteluja, ja maatalousministeriö oli jopa sallinut neuvottelut hinnastoista, jotka oli liitetty Espanjan virallisessa lehdessä julkaistuun vakiosopimukseen (päätöksen K(2004) 4030 425–431 perustelukappale).

56 Näistä toteamuksista seuraa, että kantajan esille ottamat kaksi päätöstä ovat sellaisista erityisolosuhteista tehtyjä erillisiä päätöksiä, jotka eivät ole millään tavalla rinnastettavissa olosuhteisiin, joihin kantaja on käsiteltävässä asiassa vedonnut.

57 Näin ollen kantajan väite siitä, että sitä on ”syrjitty” komission aiemman päätöskäytännön näkökulmasta, kun sen taloudellista riippuvuusasemaa suhteessa muihin kartellin osapuoliin ei ole otettu huomioon, ei voi menestyä.

58 Kantaja vetoaa toiseksi siihen, ettei se ole hyötynyt kartellista millään tavoin, vaan siitä on pikemminkin aiheutunut sille haittaa.

59 On muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, että yritys ei ole hyötynyt millään tavoin kilpailusääntöjen rikkomisesta, ei estä sakon määräämistä, koska muuten sakot menettäisivät ehkäisevän vaikutuksensa. Tästä seuraa, että kun komissio määrää sakkoja, sen ei tarvitse näyttää toteen, että kilpailusääntöjen rikkomisesta on aiheutunut lainvastaista hyötyä asianomaisille yrityksille, eikä vastaavasti ottaa huomioon sitä, että kyseisestä kilpailusääntöjen rikkomisesta ei ole koitunut hyötyä (yhdistetyt asiat T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomio 15.3.2000, Kok., s. II-491, 4881 kohta ja yhdistetyt asiat T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02 ja T-126/02, T-128/02 ja T-129/02, T-132/02 ja T-136/02, Bolloré ym. v. komissio, tuomio 26.4.2007, Kok., s. II-947, 671 kohta).

60 Tällaisen edun puuttumista ei voida pitää lieventävänä olosuhteena, joka voitaisiin ottaa huomioon sakon määrän määrittämisessä (asia T-52/02, SNCZ v. komissio, tuomio 29.11.2005, Kok., s. II-5005, 91 kohta ja asia T-53/03, BPB v. komissio, tuomio 8.7.2008, Kok., s. II-1333, 442 kohta), ja näin ollen se ei ole peruste symbolisen sakon määräämiselle.

61 Sama pätee lähtökohtaisesti väitteeseen siitä, että kantaja oli osallistunut yhteistyöhön kilpailijoidensa kanssa vastoin omia taloudellisia intressejään ja että se oli tämän seurauksena kärsinyt yhteistyön kielteisistä vaikutuksista, sillä vaikka tämä olosuhde näytettäisiin toteen, sekään ei olisi sellainen seikka, joka olisi välttämättä otettava huomioon lieventävänä olosuhteena tai etenkään seikkana, jonka perusteella voitaisiin määrätä symbolinen sakko.

62 Oikeuskäytännön mukaan on niin, että yrityksen, joka jatkaa hintayhteistyötä kilpailijoidensa kanssa sille väitetysti aiheutuneesta vahingosta huolimatta, ei voida katsoa syyllistyneen vähemmän vakavaan kilpailusääntöjen rikkomiseen kuin muiden salaisessa yhteistyössä mukana olleiden yritysten (ks. vastaavasti T-304/94, Europa Carton v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok., s. II-869, 141 kohta).

63 Tässä yhteydessä on huomattava kantajan väitteestä, joka koskee päätöksessä 93/82 kyseessä ollutta CMZ:n tilannetta, että tämän päätöksen 111 ja 112 perustelukappaleesta kohdasta ”Osallisuus” ilmenee, että komissio päätti olla määräämättä CMZ:lle sakkoa syistä, jotka liittyivät lähinnä sen rikkomiseen osallistumiseen ja etenkin siihen, ettei se toiminut aktiivisesti kyseessä olleilla markkinoilla, ja rikkomisesta saadun hyödyn puuttumiseen vedottiin ainoastaan toissijaisesti. Lisäksi on huomattava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti, että komissio oli oikeutetusti jättänyt määräämättä sakon kyseiselle yritykselle siksi, että sen kaupallinen ja taloudellinen tilanne erosi muiden rikkomiseen osallisena olleiden yritysten tuolloisesta tilanteesta (asia T-276/04, Compagnie maritime belge v. komissio, tuomio 1.7.2008, Kok., s. II-1277, 96 kohta).

64 Koska kyse on sellaisessa asiassa tehdystä erillisestä päätöksestä, jolla ei ole yhtäläisyyksiä käsiteltävään asiaan, sillä ei voida tukea kantajan väitettä, jonka mukaan päätöksessä olisi otettava huomioon, ettei rikkomisesta koitunut sille hyötyä.

65 Kantaja ei näin ollen voi pätevästi väittää, ettei komission olisi pitänyt määrätä sille sakkoa tai että olisi pitänyt määrätä symbolinen sakko sen perusteella, ettei kantaja ollut hyötynyt kartellista vaan kartelli oli jopa vaikuttanut siihen kielteisesti.

66 Kun kolmanneksi tarkastellaan vielä kantajan väitettä siitä, ettei sakolla ole tehokasta vaikutusta sen paremmin rikkomisen estämistä kuin varoittavaa vaikutustakaan koskevan tavoitteen näkökulmasta, on muistettava, että varoittavaa tekijää arvioidaan useiden seikkojen perusteella eikä yksinomaan asianomaisen yrityksen erityisen tilanteen perusteella (asia C-289/04 P, Showa Denko v. komissio, tuomio 29.6.2006, Kok., s. I-5859, 23 kohta ja asia T-13/03, Nintendo ja Nintendo of Europe v. komissio, tuomio 30.4.2009, Kok., s. II-947, 71 kohta).

67 Tässä arvioinnissa ei myöskään pohdita sitä todennäköisyyttä, jolla kyseinen yritys uusii rikkomisen. Varoittavan vaikutuksen tavoite ei nimittäin koske vain yrityksiä, joita päätös sakkojen määräämisestä nimenomaan koskee, sillä myös yritykset, jotka ovat samankokoisia ja joilla on samanlaiset resurssit, on saatava pidättymään osallistumisesta samanlaisiin kilpailusääntöjen rikkomisiin (ks. vastaavasti edellä 66 kohdassa mainittu asia Nintendo ja Nintendo of Europe v. komissio, tuomion 72 ja 73 kohta).

68 Kun otetaan huomioon, ettei kantaja ole lopettanut kaikkea taloudellista toimintaansa, se, ettei se enää toimi kyseisillä markkinoilla, ei joka tapauksessa kyseenalaista tarvetta varmistaa sille määrätyn seuraamuksen varoittava vaikutus.

69 Rikkomisen ehkäisemisen tavoitteesta on riittävää todeta, että olisi tämän tavoitteen vastaista, jos kaupallisen toiminnan lopettaminen kyseisillä markkinoilla johtaisi siihen, että kyseinen yritys välttyisi kilpailusääntöjen rikkomisen vuoksi määrättävältä sakolta.

70 Kantajalle määrätyn sakon ei näin ollen voida katsoa menettäneen tehokasta vaikutustaan.

71 On todettava, etteivät esille otetut seikat yhdessä tarkasteltuina osoita, että komissio olisi ylittänyt harkintavaltansa rajat käyttäessään toimivaltaansa määrätä seuraamuksia kantajalle.

72 Tästä on huomattava, että komissio on ottanut huomioon kantajan rikkomiseen osallistumisen erityispiirteet ja alentanut sen sakon laskentapohjaa 25 prosenttia sillä perusteella, ettei ollut osoitettu, että kantaja oli tietoinen kilpailunvastaisten järjestelyjen kokonaissuunnitelmasta (riidanalaisen päätöksen 461 perustelukappale), ja

alentanut sakon määrää 50 prosenttia sen lieventävän seikan perusteella, että kantajan rooli oli ollut passiivinen ja vähäinen ja sen osallisuutta kartelliin ei voitu rinnastaa kartellin muiden, aktiivisten jäsenten osallisuuteen (riidanalaisen päätöksen 476 ja 477 perustelukappale).

73 Väitteessään, jonka mukaan komissio on verrannut kantajan tilannetta vetyperoksidin tuottajien tilanteeseen, kantaja lisäksi viittaa ainoastaan riidanalaisen päätöksen 332 perustelukappaleen b alakohtaan, jonka mukaan se, että jotkin yritykset valmistivat ainoastaan toista kyseessä olevista tuotteista, ei vaikuta toteamukseen yhtenä kokonaisuutena pidettävästä rikkomisesta. Koska kantaja ei kuitenkaan kiistä kyseisen rikkomisen yhtenäisyyttä, sen väite on tehoton.

74 Edellä esitetyn perusteella kantajan väite harkintavallan väärinkäytöstä on hylättävä. Kuten edellä 66–70 kohdasta seuraa, kantajalle määrätty seuraamus ei nimittäin ole ollut tarkoituksensa vastainen sen paremmin rikkomisen ehkäisemistä kuin varoittavaa vaikutustakaan koskevan tavoitteen näkökulmasta.

75 Lisäksi on hylättävä perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva kantajan väite, joka on mainittu ainoastaan käsiteltävää kanneperustetta koskevassa kannekirjelmän otsikossa muttei kantajan kirjelmissä eikä sen istunnossa esittämissä suullisissa huomautuksissa.

76 Jos oletetaan, että kantaja moittii tällä väitteellään komissiota siitä, ettei se ole ottanut kantaa kantajan erityistilanteeseen kartellissa, on huomattava yhtäältä, että komissio esitti riidanalaisen päätöksen 461 ja 474–477 perustelukappaleessa seikat, joiden perusteella sakon määrää oli alennettu kantajan erityistilanteen johdosta, ja toisaalta, ettei se ollut velvollinen ottamaan kantaa mahdolliseen symbolisen sakon

määräämiseen, sillä se mainitaan suuntaviivojen 5 kohdan d alakohdassa ainoastaan poikkeuksellisena mahdollisuutena.

77 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäinen kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

Eriytetyn kohtelun yhteydessä huomioon otettu viitevuosi

Asianosaisten lausumat

78 Kantaja väittää, että komissio on tehnyt virheen, kun se on eriytetyn kohtelun yhteydessä käyttänyt perusteena sen vuoden 1998 markkinaosuutta, vaikka se on muiden riidanalaisen päätöksen adressaattien tapauksessa ottanut huomioon rikkomisen viimeisen kokonaisen vuoden eli vuoden 1999 markkinaosuudet. Komissio on tässä yhteydessä rikkonut myös yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa ja suuntaviivoja.

79 Komission olisi pitänyt valita viitevuodeksi rikkomisajanjakson viimeinen kokonainen vuosi. Asiassa C-196/99 P, Aristrain vastaan komissio, 2.10.2003 annetusta tuomiosta (Kok., s. I-11005, 129 kohta) seuraa lisäksi, että ainoastaan yhteisen viitevuoden käyttäminen kaikille samaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneille

yrityksille takaa yhdenvertaisen kohtelun. Komissio on käyttänyt aiemmissa päätöksissään yhteistä viitevuotta, vaikka eri yritykset olisivat osallistuneet rikkomiseen eri ajanjaksoina.

80 Valitsemalla kantajalle viitevuodeksi vuoden 1998 komissio on kantajan mielestä pyrkinyt kasvattamaan sakon määrää. Kantajan liikevaihto ja sitä vastaava markkinaosuus olivat vuonna 1999 huomattavasti vuotta 1998 pienemmät, sillä sen natriumperboraatin maailmanlaajuinen liikevaihto pieneni vuoden 1998 12,9 miljoonasta eurosta 9,1 miljoonaan euroon vuonna 1999.

81 Komissio kiistää kantajan väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

82 Suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan kuudennen alakohdan mukaan rikkomistapauksissa, joissa osallisia yrityksiä on useita, yleistä laskentapohjaa voidaan vaihdella ja vahvistaa erityinen laskentapohja, jossa otetaan huomioon rikkomisten tapauskohtainen painoarvo ja siten kunkin yrityksen rikkomisen todellinen vaikutus kilpailuun erityisesti, kun samanlaisiin rikkomisiin syyllistyneet yritykset ovat huomattavan erikokoisia; näin voidaan siis mukauttaa yleistä laskentapohjaa kunkin yrityksen erityispiirteiden mukaan.

83 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kartellin jäseniä ryhmiin jaettaessa eriytetyn kohtelun toteuttamiseksi sakon laskentapohjan määrittämisvaiheessa on noudatettava yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jonka mukaan toisiinsa rinnastettavissa olevia tapauksia ei saa kohdella eri tavalla eikä erilaisia tapauksia samalla tavalla, ellei tällainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua. Lisäksi sakkojen määrän on oltava ainakin

oikeassa suhteessa kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioimisen osalta huomioon otettaviin seikkoihin nähden (ks. edellä 42 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Tokai Carbon ym. v. komissio, tuomion 219 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

84 Sen tarkastamiseksi, onko kartellin jäsenet jaettu luokkiin yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja suhteellisuusperiaatetta noudattaen, unionin yleisen tuomioistuimen on valvoessaan sitä, onko komissio käyttänyt sille tässä asiassa kuuluvaa harkintavaltaansa laillisesti, tarkastettava ainoastaan, onko tämä jako johdonmukainen ja objektiivisesti perusteltu (asia T-213/00, CMA CGM ym. v. komissio, tuomio 19.3.2003, Kok., s. II-913, 416 kohta ja edellä 42 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Tokai Carbon ym. v. komissio, tuomion 220 kohta).

85 Määrittääkseen kantajaa lukuun ottamatta kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen painoarvon komissio otti käsiteltävässä asiassa huomioon markkinaosuudet, jotka perustuivat kyseisten kahden tuotteen yhteenlaskettuun myyntiin maailmanmarkkinoilla vuonna 1999, joka oli näitä kahta tuotetta koskevan rikkomisen viimeinen kokonainen vuosi. Kantajan osalta komissio otti huomioon sen markkinaosuuden vuonna 1998, joka oli kantajan rikkomiseen osallistumisen viimeinen vuosi (riidanalaisen päätöksen 460 perustelukappale).

86 Komissio alensi lisäksi kantajalle määrättyä sakon laskentapohjaa 25 prosenttia siksi, ettei ollut osoitettu, että se oli tietoinen tai sillä olisi välttämättä voinut olla tietoa kilpailunvastaisten järjestelyjen kokonaissuunnitelmasta (riidanalaisen päätöksen 461 perustelukappale).

87 Tästä on todettava, että eri viitevuoden soveltaminen yhteen kartellin jäseneen eriytetyn kohtelun yhteydessä ei sinänsä tarkoita yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista.

88 Unionin tuomioistuin on toki todennut yhtäältä, että yhteisen viitevuoden käyttäminen kaikille samaan kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneille yrityksille takaa sen, että kutakin yritystä kohdellaan samalla tavoin kuin muita yrityksiä, koska seuraamukset määritetään yhdenmukaisesti, ja toisaalta, että valitsemalla sellainen viitevuosi, joka kuuluu ajanjaksoon, jolloin rikkominen tapahtui, on mahdollista arvioida rikkomisen laajuutta tämän ajanjakson taloudellisen tilanteen valossa (ks. edellä 79 kohdassa mainittu asia Aristrain v. komissio, 129 kohta).

89 Toisin kuin kantaja väittää, tämä ei kuitenkaan tarkoita, että yhteisen viitevuoden valinta on ainoa tapa määrittää seuraamukset yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisesti.

90 Komissio voi ottaa huomioon erityisesti myös sen, että tietyn yrityksen tapauksessa yhteinen viitevuosi sijoittuu kantajan osalta vahvistetun rikkomisajanjakson ulkopuolelle, joten se ei tarjoa hyödyllistä tietoa määritettäessä yrityksen painoarvoa rikkomisen aikana, ja tämän vuoksi se voi ottaa huomioon kyseisen yrityksen liikevaihdon joltakin muulta vuodelta sillä edellytyksellä, että kartellin jäsenet jaetaan ryhmiin edelleen johdonmukaisesti ja objektiivisesti perustellusti.

91 Vastaavien seikkojen vuoksi on nimittäin valittava eri viitetilikausi, kun sovelletaan asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua 10 prosentin enimmäismäärää liikevaihdosta, kun kyseessä on yritys, joka ei ole enää toiminnassa markkinoilla muiden kartellin osapuolten tapauksessa käytetyllä tilikaudella, joka ei siten ole luotettava osoitus sen tosiasiallisesta taloudellisesta tilanteesta (ks. vastaavasti edellä 46 kohdassa mainittu asia Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, tuomion 28–30 ja 43 kohta ja asia T-33/02, Britannia Alloys & Chemicals v. komissio, tuomio 29.11.2005, Kok., s. II-4973, 74 kohta).

92 Sen jälkeen, kun komissio oli todennut käsiteltävässä asiassa, että kantajan toteuttamat myynnit muiden kartelliin osallisten yritysten osalta hyväksytyn yhteisen viitevuoden aikana eivät olleet luotettava osoitus kantajan tosiasiallisesta taloudellisesta tilanteesta rikkomisajanjaksolla, kun otetaan huomioon erityisesti, ettei se tuolloin enää osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen, komissio siis saattoi perustellusti ottaa vertailukohdaksi kantajan myynnit vuonna 1998, joka oli viimeinen vuosi, jona kantaja oli osallistunut kartelliin.

93 Lisäksi on huomattava, että tätä perustetta on sovellettu objektiivisesti kaikkiin kartellin jäseniin eli kantajaa lukuun ottamatta kaikkiin kyseessä oleviin yrityksiin, jotka osallistuivat kartelliin vuonna 1999, joka on näin ollen viimeinen vuosi, jolloin ne osallistuivat kyseessä olevia kahta tuotetta koskevaan kilpailusääntöjen rikkomiseen.

94 Kantaja ei myöskään ole osoittanut, että eri viitevuoden valitseminen sen osalta olisi aiheuttanut epäjohdonmukaisuutta yritysten ryhmiin jaossa.

95 On huomattava, että kantaja on ainoa neljänteen ja viimeiseen ryhmään luokiteltu yritys, jonka sakon laskentapohja on siten 1,875 miljoonaa euroa (eli 2,5 miljoonaa euroa ennen riidanalaisen päätöksen 461 perustelukappaleessa sovellettua alennusta), mikä on huomattavasti alhaisempi kuin kolmannen ryhmän sakon laskentapohja eli 20 miljoonaa euroa. Kantajan vuosien 1998 ja 1999 markkinaosuuksien välillä on lisäksi vain vähän eroa, kun sitä verrataan kolmanteen ryhmään luokiteltujen eri yritysten markkinaosuuksien väliseen eroon, joka selittyy täysin sillä, että huomioon otetut määrät on vahvistettu kiinteämääräisiksi.

96 Tältä osin on muistettava, että sitä, että kuhunkin näistä luokista liittyvät sakon perusmäärän laskentapohjat eivät ole tiukasti suhteessa kunkin asianomaisen yrityksen markkinaosuuteen, ei voida arvostella, koska tämä on vain seurausta luokkiin jakamisjärjestelmästä ja siihen liittyvästä määrien kiinteämääräiseksi vahvistamisesta (edellä 84 kohdassa mainittu asia CMA CGM ym. v. komissio, tuomion 411 kohta).

97 Kantajan esille ottama sen vuosien 1998 ja 1999 markkinaosuuksien välinen ero ei kuitenkaan ole niin merkittävä, että komission käyttämä menetelmä olisi voinut vääristää karkeasti kyseisiä markkinoita (ks. vastaavasti T-15/02, BASF v. komissio, tuomio 15.3.2006, Kok., s. II-497, 159 kohta ja asia T-68/04, SGL Carbon v. komissio, tuomio 8.10.2008, Kok., s. II-2511, 70 kohta).

98 Edellä esitetyn perusteella käsiteltävä kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

Kantajan rikkomiseen osallistumisen keston arviointi

Asianosaisten lausumat

99 Kantaja kiistää komission sakon määrän laskemisen yhteydessä toteaman, kantajan rikkomiseen osallistumisen keston. Se vetoaa tältä osin tosiseikkojen vääristelyyn, harkintavallan väärinkäyttöön, puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen, perustelujen puutteellisuuteen sekä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohdan ja suuntaviivojen rikkomiseen.

100 Kantaja kiistää osallistumisensa Euroopan kemianteollisuuden neuvoston (CEFIC) Brysselissä 26.11.2998 pidetyn kokouksen yhteydessä järjestettyyn kokoukseen (riidanalaisen päätöksen 258 perustelukappale) ja väittää, että sen edustaja osallistui tuolloin ainoastaan CEFIC:n lainmukaisiin keskusteluihin. Komissio oli katsonut kantajan osallistuneen kokouksen tauoilla tapahtuneeseen lainvastaiseen yhteydenpitoon Degussan lausuman perusteella, vaikka kyseinen lausunto käsitti ainoastaan

CEFIC:n kokouksen osallistujaluettelon. Komission toteamusta siitä, että kaikki CEFIC:n kokoukseen osallistuneet henkilöt olivat ”poikkeuksetta” osallistuneet myös lainvastaiseen yhteydenpitoon, ei voitu päätellä tästä lausunnosta. Se, ettei Degussa ”palannut” väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa näihin lausumiin eikä myöskään muuttanut niitä (riidanalaisen päätöksen 258 perustelukappale), ei kantajan mukaan todistanut mitään, sillä Degussan alkuperäinen lausuma oli riittävän yksityiskohtainen.

101 Perustellakseen väitettään kantajan osallistumisesta Brysselissä pidettyyn kokoukseen komissio käytti riidanalaisen päätöksen 258 perustelukappaleessa lisäksi sellaisia Degussan väitetiedoksiantoon antaman vastauksen kohtia, joihin kantaja ei ollut saanut tutustua. Kantajan puolustautumisoikeuksia näin ollen loukattiin.

102 Degussan lausumaa ei joka tapauksessa kantajan mukaan voitu hyväksyä kantajaa vastaan puhuvana todisteena, sillä kantaja kiistää lausuman, jonka tueksi ei myöskään ole esitetty muuta näyttöä. Komissio oli lisäksi implisiittisesti todennut, ettei kantaja ollut osallistunut Brysselin kokoukseen, kun se oli vahvistanut tämän osallistuneen ainoastaan kahteen kokoukseen (riidanalaisen päätöksen 476 perustelukappale), jotka saattoivat olla ainoastaan Sevillan ja Évian-les-Bainsin kokoukset.

103 Kantajan mukaan on niin, että koska sen osallistumista Brysselin kokoukseen ei ole osoitettu, komission olisi pitänyt katsoa, että kantajan rikkomiseen osallistumisen päättymispäivä oli 14.5.1998 eli Évian-les-Bainsin kokouksen päivä. Kantaja ei nimittäin ollut soveltanut Évian-les-Bainsin kokouksessa vahvistettuja natriumperboraatin hintasopimuksia. Tätä tukee sen poissaolo vuoden 1998 viidestä seuraavasta kokouksesta, joissa käsiteltiin Évian-les-Bainsissa tehdyn sopimuksen täytäntöönpanoa, sekä sen vuoden 1998 lopussa tekemä päätös poistua natriumperboraatin markkinoilta.

104 Komissio oli siis virheellisesti määrittänyt kantajan rikkomiseen osallistumisen kestoksi vuoden ja seitsemän kuukautta, vaikka sen osallistuminen oli kestänyt vain vuoden ajanjaksolla 29.5.1997–14.5.1998, ja korottanut aiheettomasti sakon määrää tämän keston perusteella.

105 Komissio kiistää kantajan väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

106 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että komissio moitti väitetiedoksiannossa kantajaa osallistumisesta lainvastaisiin menettelyihin ajanjaksolla 24.5.1996–30.6.1999. Tätä rikkomisajanjaksoa oli lyhennetty huomattavasti riidanalaisessa päätöksessä, jossa komissio totesi kantajan osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen ajanjaksolla 29.5.1997–31.12.1998 (riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohta).

107 Kantaja kiistää käsiteltävässä perusteessa osallistuneensa kilpailusääntöjen rikkomiseen tietyllä rikkomisajanjakson osalla eli ajanjaksolla 14.5.–31.12.1998 siltä osin kuin tämän ajanjakson huomioon ottaminen korottaa sille määrätyn sakon määrää.

108 Aluksi on huomattava, kuten komissio toteaa, että kantaja myönsi väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa osallistuneensa lainvastaiseen yhteydenpitoon enintään ajanjaksolla 29.5.1997–31.12.1998.

109 Unionin yleinen tuomioistuin on toki todennut tästä, että kun kyseinen yritys on nimenomaisesti, selkeästi ja täsmällisesti tunnustanut komission väitetiedoksiannossa sen osalta esittämät tosiseikat, näitä tosiseikkoja on pidettävä toteen näytettyinä, joten yritys ei lähtökohtaisesti voi enää kiistää niiden paikkansapitävyyttä unionin yleisessä tuomioistuimessa (ks. asia T-69/04, Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik v. komissio, tuomio 8.10.2008, Kok., s. II-2567, 84 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

110 Vaikka kantaja todellakin totesi kiistäessään käsiteltävässä asiassa komission hyväksymät väitteet ajanjaksosta 24.5.1996–30.6.1999, että ”[sen] vastuulle saatettava rikkominen [oli kestänyt] enintään ajanjakson 29.5.1997–31.12.1998”, se kiisti kuitenkin samassa vastauksessa osallistuneensa tällä ajanjaksolla lainvastaiseen yhteydenpitoon eli 16.9 ja 26.11.1998 pidettyihin kokouksiin.

111 Kun tarkastellaan asiayhteyttä, jossa kyseiset tiedot annettiin, kantajan ei voida katsoa tunnustaneen nimenomaisesti, selkeästi ja täsmällisesti osallisuuttaan kilpailusääntöjen rikkomiseen riidanalaisella ajanjaksolla.

112 Nyt käsiteltävä kanneperuste voidaan siis ottaa tutkittavaksi.

113 Tämän kanneperusteen asiasisällöstä on huomattava ensiksi, ettei kantaja kiistä osallistumistaan 14.5.1998 Évian-les-Bainsissa pidettyyn natriumperboraattia käsittelevään kokoukseen eikä tämän kokouksen aikana käytyjen keskustelujen, joita käsitellään riidanalaisen päätöksen 226–230 perustelukappaleessa, lainvastaista sisältöä.

114 Kiistatonta on myös, ettei kantaja osallistunut neljään muuhun natriumperboraattia käsitelleeseen kartellitapaamiseen, jotka pidettiin CEFIC:n kokousten yhteydessä touko- ja marraskuussa 1998 eli kahteen kolmen osapuolen väliseen tapaamiseen, jossa käsiteltiin Atochemin laitoksen sulkemista (riidanalaisen päätöksen 233 ja 243 perustelukappale), yhteen ”korkean tason” kahdenväliseen kokoukseen ja yhteen Solvayn ja Degussan kahdenväliseen kokoukseen (riidanalaisen päätöksen 237 ja 239 perustelukappale).

115 Kantaja kiistää kuitenkin osallistumisensa Brysselissä 26.11.1998 pidetyn CEFIC:n kokouksen yhteydessä toteutettuun lainvastaiseen yhteydenpitoon ja väittää, että sen osallistuminen kartelliin päättyi 14.5.1998 Évian-les-Bainsissa pidettyyn kokoukseen. Se väittää, että komissio tukeutui virheellisesti ainoastaan Degussan tästä yhteydenpidosta esittämiin lausumiin, jotka ovat epätäsmällisiä ja joita muu näyttö ei tue.

116 Tältä osin on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että kartelliin osallistumisesta syytetyn yrityksen antamaa lausuntoa, jonka paikkansapitävyyden muut yritykset kiistävät, ei voida pitää riittävänä näyttönä näiden muiden yritysten kilpailusääntöjen rikkomisesta, jollei sen tueksi esitetä muita todisteita (ks. edellä 42 kohdassa mainittu asia Groupe Danone v. komissio, tuomion 285 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

117 Riidanalaisen päätöksen 257 perustelukappaleesta ilmenee kantajan osallistumisesta 26.11.1998 toteutettuun lainvastaiseen yhteydenpitoon, että ”natriumperboraatin tuottajat (Degussan mukaan läsnä olivat Ausimontin, [kantajan], Degussan, Atochemin, FMC Foretin ja Solvayn edustajat) keskustelivat kahdenvälisesti ja monenvälisesti CEFIC:n kokouksen tauolla Évianin kokouksessa toukokuussa päätetystä natriumperboraatin hinnankorotuksen soveltamisesta”.

118 Komissio hylkäsi myös kantajan vastaväitteen tästä yhteydenpidosta todeten seuraavaa (riidanalaisen päätöksen 258 perustelukappale):

”Degussa totesi selvästi, että tietyt edustajat olivat ottaneet osaa natriumperboraattia koskevaan viralliseen kokoukseen ja että he osallistuivat kokouksen aikana lainvastaiseen yhteydenpitoon (ja mainitsi tässä yhteydessä kaikki edustajat; Degussa ei palannut näihin lausumiin väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa eikä myöskään muuttanut niitä). Atofina asetti lainvastaisen yhteydenpidon tähän samaan yhteyteen, vaikkei se ollut tietoinen Degussan lausumista, joten komission mielestä nämä keskustelut tosiasiassa käytiin ja Degussan mainitsemat henkilöt osallistuivat niihin.”

119 Näistä perusteluista ilmenee, että komissio perusti toteamuksensa kantajan osallistumisesta kyseiseen lainvastaiseen yhteydenpitoon yksinomaan niihin tietoihin, jotka se sai Degussan komission kanssa tekemän yhteistyön yhteydessä esittämästä lausumasta.

120 Vaikka komissio huomautti myös, ettei Degussa ”[ollut] palannut” lausuntoihinsa ja että sen lausuma oli yhdenmukainen tiettyjen Atofinalta saatujen tietojen kanssa, nämä tiedot eivät muodosta kantajan osallistumista koskevia lisätodisteita. Kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, Atofinan antamat tiedot koskevat ainoastaan 25.11.1998 pidettyä vetyperoksidia käsitellyttä kokousta ja niissä ei viitata lainkaan kantajaan.

121 Lisäksi on huomattava, ettei Degussan lausumassa viitata nimenomaisesti kantajan osallistumiseen tähän salaiseen yhteydenpitoon, vaan siinä ainoastaan luetellaan CEFIC:n virallisen kokouksen osanottajat, joihin kuului myös kantajan edustaja, ja vahvistetaan yleisesti, että virallisten kokousten yhteydessä tapahtui lainvastaista kahdenvälistä yhteydenpitoa.

122 Näin ollen on katsottava, etteivät Degussan lausumasta ilmenevät seikat vahvista varmasti kantajan osallistuneen lainvastaiseen yhteydenpitoon Brysselissä, ja koska lausumille ei löydy tukea, ne eivät muodosta riittävää näyttöä, jonka perusteella kantajan voitaisiin todeta osallistuneen yhteydenpitoon.

123 Komissio on siis virheellisesti todennut kantajan osallistuneen lainvastaiseen yhteydenpitoon 26.11.1998.

124 Mainitun virheen seurauksista on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että siltä osin kuin tietyt päätöksen perustelut riittävät oikeudellisesti yksin perusteeksi tälle päätökselle, virheet, jotka saattaisivat rasittaa toimen muita perusteluja, eivät missään tapauksessa vaikuta tämän päätöksen päätösosaan (asia DT-87/05, EDP v. komissio, tuomio 21.9.2005, Kok., s. II-3745, 144 kohta ja asia T-210/01, General Electric v. komissio, tuomio 14.12.2005, Kok., s. II-5575, 42 kohta; ks. myös vastaavasti yhdistetyt asiat C-302/99 P ja C-308/99 P, komissio ja Ranska v. TF1, 12.7.2001, Kok., s. I-5603, 26–29 kohta).

125 Kuten riidanalaisen päätöksen 362 perustelukappaleesta ilmenee, sen toteaminen, että kantaja osallistui kilpailusääntöjen rikkomiseen 31.12.1998 saakka, ei käsiteltävässä asiassa perustu ainoastaan siihen, että se osallistui lainvastaiseen yhteydenpitoon 26.11.1998, vaan myös siihen, että kantaja ”noudatti salaisia järjestelyjä ainakin 31.12.1998 asti” eli siihen päivään saakka, johon Évian-les-Bainsissa 14.5.1998 pidetyssä kokouksessa päätetyt salaiset järjestelyt ulottuivat.

126 Kun otetaan huomioon, ettei kantaja kiistä osallistuneensa Évian-les-Bainsissa pidettyyn kokoukseen eikä kiistä tässä kokouksessa tehtyjen sopimusten sisältöä (riidanalaisen päätöksen 226–230 perustelukappale), kantajan osallistumista Évian-les-Bainsissa päätettyihin järjestelyihin 31.12.1998 saakka ulottuvalla ajanjaksolla koskevaa toteamusta ei kyseenalaista kantajan väite, jonka mukaan se ei väitetysti soveltanut kyseisiä järjestelyjä ja jota väitetysti tukee se, ettei kantaja osallistunut muihin vuonna

1998 pidettyihin salaisiin kokouksiin ja päätti vuoden 1998 lopulla poistua natriumperboraatin markkinoilta.

127 Yhtäältä nimittäin se, että yritys ei noudata kokouksessa, jolla on kilpailunvastainen tavoite, sovittua, ei poista sen vastuuta, ellei se ole julkisesti sanoutunut irti näiden keskustelujen lainvastaisesta sisällöstä (ks. yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-123, 85 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

128 Toisaalta kartellin vaikutusten voidaan perustellusti katsoa jatkuneen siihen kartellin päättymispäivämäärään saakka, josta salaisten järjestelyjen yhteydessä on sovittu, riippumatta kartellin todellisista vaikutuksista markkinoihin (ks. vastaavasti edellä 59 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Bolloré ym. v. komissio, tuomion 186 kohta).

129 Koska käsiteltävässä asiassa on osoitettu, että kantaja hyväksyi Évian-les-Bainsissa päätetyt järjestelyt, mukaan luettuna erityisesti natriumperboraatin hintojen vahvistamisen vuoden 1998 loppupuolta varten (riidanalaisen päätöksen 229 ja 362 perustelukappale), ainoastaan se, että kantaja pitäytyi noudattamasta järjestelyjä – vaikka se näytettäisiin toteen –, ei voi vaikuttaa sen vastuuseen, joka koskee kartelliin osallistumista kyseisen ajanjakson aikana.

130 Tästä on todettava, ettei kantajan väite siitä, ettei se osallistunut vuoden 1998 jälkipuoliskolla pidettyihin kokouksiin, osoita, että se olisi sanoutunut julkisesti irti 14.5.1998 Évian-les-Bainsissa tehtyjen lainvastaisten sopimusten sisällöstä. Lisäksi on kiistatonta, että kantaja toimi natriumperboraatin markkinoilla vuoden 1999 puoliväliin saakka.

131 Näin ollen on katsottava, että komission toteamus siitä, että kantaja osallistui kilpailusääntöjen rikkomiseen 31.12.1998 saakka, perustuu oikeudellisesti riittävällä tavalla siihen, että kantaja osallistui 14.5.1998 Évian-les-Bainsissa pidetyssä kokouksessa päätettyihin salaisiin järjestelyihin, joita oli tarkoitus soveltaa vuoden 1998 loppupuoliskolla.

132 Se, ettei komissio ole osoittanut kantajan osallistuneen 26.11.1998 tapahtuneeseen lainvastaiseen yhteydenpitoon, ei siten vaikuta kantajan osalta todettuun rikkomisen kestoon.

133 Perusteluvelvollisuuden väitetystä laiminlyönnistä on todettava, että kuten edellä 125 ja 129 kohdasta seuraa, komissio esitti riidanalaisen päätöksen 226–230 ja 362 perustelukappaleessa ne oikeudelliset seikat ja tosiseikat, joihin se perusti toteamuksensa kantajan rikkomiseen osallistumisen päättymispäivämäärästä.

134 Komissio esitti nimittäin riidanalaisen päätöksen 226–230 perustelukappaleessa päättelyn, joka tuki sen toteamusta siitä, että kantaja oli osallistunut 14.5.1998 Évian-les-Bainsissa pidetyssä kokouksessa päätettyihin salaisiin järjestelyihin. Tämän lisäksi se totesi riidanalaisen päätöksen 362 perustelukappaleessa, että ”[Évian-les-Bainsissa] sovittuja hintoja sovellettiin 31.12.1998 saakka” ja että ”kun otetaan huomioon, että [kantaja] noudatti salaisia järjestelyjä ainakin 31.12.1998 saakka, komissio pitää [kyseistä päivämäärää] päättymispäivänä, joka otetaan [kantajan] tapauksessa huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen keston määrittämisessä”.

135 Koska komission toteamus kantajan osallistumisesta 26.11.1998 tapahtuneeseen lainvastaiseen yhteydenpitoon on osoittautunut paikkansapitämättömäksi, ei ole tarpeen

lausua kantajan väitteestä, joka koskee tähän toteamukseen vaikuttavaa puolustautumisoikeuksien väitettyä loukkaamista, joka johtui siitä, että osoittaakseen kantajan osallistuneen Brysselissä pidettyyn kokoukseen komissio käytti perusteena Degussan väitetiedoksiantoon antaman vastauksen kohtia, joita ei ollut annettu tiedoksi.

136 Kantaja pyrkii tällä väitteellään joka tapauksessa ainoastaan huomauttamaan, että komissio viittasi riidanalaisen päätöksen 258 perustelukappaleessa siihen, ettei ”Degussa palannut näihin [26.11.1998 Brysselissä tapahtunutta lainvastaista yhteydenpitoa koskeviin] lausumiin eikä myöskään muuttanut niitä”. Tästä viittauksesta ei kuitenkaan ilmene, että komissio olisi käyttänyt lisätodisteita, joita ei ollut annettu tiedoksi kantajalle, mikä voisi johtaa sen puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen.

137 Kaiken edellä esitetyn perusteella käsiteltävä kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

Viiden vuoden vanhentumisaika

Asianosaisten lausumat

138 Kantaja väittää, että komissio on rikkonut asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 2 kohtaa, loukannut sen puolustautumisoikeuksia ja laiminlyönyt perusteluvelvollisuuden, kun se on kieltäytynyt toteamasta, että kantajan kilpailusääntöjen rikkominen oli vanhentunut.

139 Kantaja väittää, että sen rikkomiseen osallistumisen päättymispäivän 31.12.1998 ja sille 18.3.2004 osoitetun tietopyynnön välillä on kulunut viisi vuotta.

140 Kantaja myöntää, että asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 3 kohdan mukaisesti vanhentumisaika katkeaa päivänä, jona toimi annetaan tiedoksi vähintään yhdelle rikkomiseen osalliselle yritykselle. Se huomauttaa kuitenkin, että se on joutunut käsiteltävässä asiassa ”komission toimimattomuudesta aiheutuneiden seurausten maksumieheksi”. Kantaja sai nimittäin tiedon tutkimuksista vasta maaliskuussa 2004, eikä se voinut olla niistä tietoinen, koska se oli joutunut poistumaan markkinoilta viisi vuotta aikaisemmin.

141 Kantaja vetoaa edellä 84 kohdassa mainittuun asiaan CMA CGM ym. vastaan komissio (tuomion 484 kohta) ja väittää, että vanhentumisajan katkeaminen on poikkeus viiden vuoden vanhentumisajan periaatteeseen ja sitä on tulkittava suppeasti. Komissio on käsiteltävässä asiassa tulkinnut asetuksen N:o 1/2003 25 artiklaa ”muodollisesti” ja jättänyt selittämättä syyt, joiden perusteella se ei ollut lähettänyt kantajalle tietopyyntöä tutkimuksen alkuvaiheessa. Komissio oli näin jättänyt huomiotta vanhentumisajan katkeamisen taustalla olevan syyn eli hallinnollisten toimien tehokkuuden sekä menettelyn nopeuden vaatimukset ja kantajan edun.

142 Riidanalainen päätös on siis kantajan mukaan lainvastainen siltä osin kuin komissio on siinä määrännyt kantajalle sakon, vaikka tämä lakkasi osallistumasta kartelliin yli viisi vuotta ennen sitä koskevan tutkimuksen aloittamista. Tätä näkemystä tukee komission käsiteltävässä asiassa Chemoxalin ja Air Liquiden osalta omaksuma kanta (riidanalaisen päätöksen 448 perustelukappale) sekä komission aiemmat päätökset, joissa se ei ole määrännyt sakkoa tuottajille, jotka ovat lakanneet osallistumasta kartelliin yli viisi vuotta ennen tutkimuksen aloittamista ([EY 81] artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia C.37.533 – Koliinikloridi) 9.12.2004 tehty komission päätös 2005/566/EY (EUVL 2005, L 190, s. 22)).

143 Komission menettely oli lainvastainen siksi, että se ilmoitti asetuksen N:o 1/2003 25 artiklaan vedoten kantajalle vireillä olevasta tutkimuksesta vasta vuoden kuluttua tutkimuksen aloittamisesta eikä perustellut tätä laiminlyöntiään. Komissio on syyllistynyt tutkimuksessaan ”toimivallan ylitykseen”, sillä se on tulkinnut tämän säännöksen tarkoitusta vääristyneellä tavalla ja jättänyt esittämättä perusteluja. Tämä menettelyvirhe on tehnyt riidanalaisesta päätöksestä lainvastaisen siltä osin kuin komissio määrää siinä kantajalle sakon.

144 Komission toimimattomuus suhteessa kantajaan eli se, että komissio lähetti tietopyynnön tälle myöhäisessä vaiheessa, mikä johtui kyseisen toimielimen laiminlyönnistä, tekee kantajan mukaan riidanalaisesta päätöksestä lainvastaisen, sillä se rikkoo oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita.

145 Komissio on kantajan mukaan laiminlyönyt perusteluvelvollisuutensa, koska se ei ole ilmoittanut syitä, joiden perusteella kantajalle ilmoitettiin tutkimuksesta myöhäisessä vaiheessa. Komission toiminnan hitaus on lisäksi rajoittanut aiheettomasti kantajan puolustautumisoikeuksia, koska sillä oli vähemmän aikaa valmistella puolustustaan ja perehtyä riidanalaisiin tosiseikkoihin.

146 Komissio kiistää kantajan väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

147 Asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan kyseisen asetuksen 23 ja 24 artiklassa tarkoitettuihin komission valtuuksiin määrätä seuraamuksia sovelletaan viiden vuoden vanhentumisaikaa.

148 Saman asetuksen 25 artiklan 2 kohdan nojalla vanhentumisaika alkaa kulua päivästä, jona rikkominen tapahtui, tai jatkettujen tai uusittujen rikkomisten osalta siitä päivästä, jona rikkominen on lakannut.

149 Asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 3 kohdan mukaan kaikki komission suorittamat toimet rikkomisen tutkinnan tai rikkomista koskevan menettelyn aloittamiseksi katkaisevat vanhentumisajan. Vanhentumisaika katkeaa päivänä, jona toimi annetaan tiedoksi vähintään yhdelle rikkomiseen osalliselle yritykselle tai yritysten yhteenliittymälle, ja saman asetuksen 25 artiklan 4 kohdan nojalla se katkeaa suhteessa kaikkiin rikkomiseen osallisiin yrityksiin tai yritysten yhteenliittymiin.

150 Samat säännöt on vahvistettu vanhentumisajoista liikennettä ja kilpailua koskeviin Euroopan talousyhteisön sääntöihin liittyvissä menettelyissä ja niiden nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanosta 26.11.1974 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2988/74 (EYVL L 319, s. 1) 1 ja 2 artiklassa.

151 Kuten kolmannen kanneperusteen tarkastelusta ilmenee (ks. edellä 131 kohta), komissio on käsiteltävässä asiassa todennut oikeutetusti, että kantaja osallistui kilpailusääntöjen rikkomiseen 31.12.1998 saakka.

152 On kiistatonta, että ensimmäinen toimenpide, jonka komissio toteutti kyseisen kilpailusääntöjen rikkomisen tutkimiseksi, oli tarkastusten toteuttaminen tiettyjen yritysten tiloissa 25. ja 26.3.2003 (ks. edellä 3 kohta) eli ennen viiden vuoden vanhentumisajan päättymistä kantajan osalta, joten vanhentumisaika ei ollut päättynyt riidanalaisen päätöksen tekemispäivänä.

153 Tästä seuraa, että rikkominen ei ollut kantajan osalta vanhentunut menettelyn aloittamisen hetkellä.

154 Kantajan väite siitä, että rikkomisen lakkaamispäivän ja komission sille osoittaman tietopyynnön esittämispäivän välillä on kulunut viisi vuotta, perustuu asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 3 ja 4 kohdan ja asetuksen N:o 2988/74 2 artiklan 1 ja 2 kohdan säännösten virheelliseen tulkintaan; näistä säännöksistä ilmenee selvästi, että vanhentumisaika katkeaa päivänä, jona toimi annetaan tiedoksi vähintään yhdelle rikkomiseen osalliselle yritykselle, ja se katkeaa suhteessa kaikkiin rikkomiseen osallisiin yrityksiin.

155 Nämä seikat käyvät nimenomaisesti ilmi edellä mainituista säännöksistä, eikä niitä kyseenalaista kantajan väite, joka koskee tarvetta tulkita suppeasti vanhentumisajan katkeamista koskevia sääntöjä, tämän säännöksen tarkoituksen vääristyneestä tulkinnasta aiheutunutta ”toimivallan ylittämistä” sekä perustelujen puuttumista.

156 Kantaja on vedonnut virheellisesti myös väitettyyn ”syrjintään” viitatessaan siihen, ettei aiemmissa päätöksissä ollut määrätty sakkoa yrityksille, jotka olivat olleet kantajan tilanteesta täysin poikkeavassa tilanteessa, koska viiden vuoden vanhentumisaika oli päättynyt sinä päivänä, kun komissio toteutti ensimmäiset toimet rikkomista koskevan menettelyn aloittamiseksi (riidanalaisen päätöksen 448 perustelukappale ja päätöksen 2005/566 184 perustelukappale).

157 Kun tarkastellaan kantajan väitettä, joka perustuu oikeuskäytäntöön, jonka nojalla tietojensaantipyynnön on voitava perustellusti katsoa liittyvän oletettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen, jotta se katkaisisi pätevästi viiden vuoden vanhentumisajan (edellä 84 kohdassa mainittu asia CMA CGM ym. v. komissio, tuomion 484–488 kohta), on riittävää huomauttaa, ettei kantaja ole esittänyt mitään väitettä osoittaakseen, etteivät kyseiset vanhentumisajan katkaisevat toimet eli 25. ja 26.3.2003 tehdyt tarkastukset (ks. edellä 3 kohta) olleet perusteltuja tutkimuksen tavoitteen kannalta tai että niiden ainoana tarkoituksena oli pidentää vanhentumisaikaa keinotekoisesti.

158 Kantajan väite vanhentumisaikaa koskevien sääntöjen väitetystä virheellisestä soveltamisesta on siis perusteeton.

159 Kantaja väittää käsiteltävässä kanneperusteessaan myös, että komission väitetty laiminlyönti, kun se lähetti kantajalle tietopyynnön lähes vuosi tutkimuksen aloittamisen jälkeen, rikkoo oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita ja loukkaa kantajan puolustautumisoikeuksia. Kantaja ilmoittaa erityisesti, ettei se saanut riittävän ajoissa tietoa tutkimuksen vireilläolosta eikä se olisi voinut olla siitä tietoinen, koska se ei enää toiminut kyseisillä markkinoilla.

160 Kun tarkastellaan väitettyä oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamista ja siltä osin kuin kantaja viittaa oikeuskäytäntöön, jonka mukaan on niin, että silloin kun vanhentumisajasta ei ole säädetty, oikeusvarmuuden perustavanlaatuinen vaatimus estää sen, että komissio voisi viivyttää loputtomasti toimivaltansa käyttöä (yhdistetyt asiat T-22/02 ja T-23/02, Sumitomo Chemical ja Sumika Fine Chemicals v. komissio, tuomio 6.10.2005, Kok., s. II-4065, 87–89 kohta), on riittävää huomauttaa, että mainitussa oikeuskäytännössä tehty oletus ei ole merkityksellinen käsiteltävän asian kannalta, sillä komission valtaan määrätä seuraamuksia kantajalle sovelletaan asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja asetuksen N:o 2988/74 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua vanhentumisaikaa.

161 Koska kyseistä vanhentumisaikaa on noudatettu käsiteltävässä asiassa, sakon määrääminen kantajalle ei voi loukata oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita.

162 Kun tarkastellaan kantajan puolustautumisoikeuksien väitettyä loukkaamista, joka johtui siitä, että tutkimuksen vireilläolosta ilmoitettiin väitetysti myöhäisessä vaiheessa, on muistettava, että vaikka komissio on velvollinen toimittamaan asianomaiselle yritykselle alustavasta tutkintavaiheesta lähtien tietyt tiedot, kyseinen velvollisuus koskee asianomaiselle yritykselle tiedottamista, kun komissio ryhtyy kyseisen

yrityksen osalta ensimmäiseen toimenpiteeseen (ks. vastaavasti asia T-99/04, AC-Treuhand v. komissio, tuomio 8.7.2008, Kok., s. II-1501, 52–56 kohta).

163 Kantaja ei kuitenkaan käsiteltävässä asiassa kiistä sitä, että sille ilmoitettiin riittävällä tavalla meneillään olevasta tutkinnasta, kun sen osalta ryhdyttiin ensimmäiseen toimenpiteeseen eli 18.3.2004 lähetetyn tietopyynnön yhteydessä.

164 Vaikka oletettaisiin, että se seikka, ettei kantajalle ollut ilmoitettu tutkinnasta heti ensimmäisistä tutkintatoimista lähtien, voitaisiin sellaisenaan ottaa huomioon tutkittaessa kantajan puolustautumisoikeuksien väitettyä loukkaamista, on huomattava, että kantaja ei joka tapauksessa ole esittänyt mitään konkreettista todistetta tukeakseen näkemystään siitä, että tämän tiedon väitetysti myöhäinen toimittaminen olisi vakavasti loukannut sen puolustuksen tehokkuutta.

165 Kaiken edellä esitetyn perusteella käsiteltävä kanneperuste on hylättävä.

Lieventävien seikkojen arviointi

Asianosaisten lausumat

166 Kantaja väittää, että komissio on soveltanut virheellisesti suuntaviivoja, ottanut tosiseikat vääristyneellä tavalla huomioon ja laiminlyönyt perusteluvelvollisuuden, kun se on kieltäytynyt soveltamasta kantajaan lieventäviä seikkoja, jotka liittyvät siihen, ettei sopimuksia ollut sovellettu ja ettei rikkomisesta ollut saatu taloudellista tai rahoituksellista hyötyä.

167 Kantaja väittää ensiksi, ettei se ollut soveltanut sopimuksia, jotka oli tehty niissä kokouksissa, joihin kantajan oli riidanalaisessa päätöksessä todettu osallistuneen. Sevillassa toukokuussa 1997 pidetyissä kokouksissa ei ollut tehty mitään sopimuksia (riidanalaisen päätöksen 164 perustelukappale), joten kyse on ainoastaan Évian-les-Bainsissa toukokuussa 1998 pidetyssä kokouksessa tehtyjen natriumperboraattia koskevien sopimusten, jotka liittyivät vuoden 1998 jälkipuoliskolla toteutettavaan hinnankorotukseen, soveltamisesta (riidanalaisen päätöksen 229 ja 230 perustelukappale).

168 Kyseisellä ajanjaksolla kantaja oli kuitenkin alentanut yleisesti natriumperboraatin myyntihintojaan, lukuun ottamatta elokuussa 1998 tehtyä pientä hinnankorotusta, joka johtui pääasiallisen raaka-aineen eli vetyperoksidin hintojen noususta. Kantajan soveltamat natriumperboraatin hinnat pysyivät maaliskuuhun 1999 saakka huomattavasti toukokuun 1998 hintatasoa alempana. On siis selvää, ettei kantaja ollut soveltanut Évian-les-Bainsissa suunniteltuja hinnankorotuksia.

169 Kun otetaan huomioon kantajan soveltamien hintojen ja sovittujen hintojen ero ja sen syksyllä 1998 tekemä päätös natriumperboraatin markkinoilta poistumisesta, on mahdotonta, että kantaja olisi pyrkinyt hyötymään kartellista, kuten komissio väittää.

170 Kantaja toteaa toiseksi, ettei se saanut mitään taloudellista tai rahoituksellista hyötyä väitetystä osallistumisestaan kartelliin vaan että se päinvastoin syrjäytyi natriumperboraatin markkinoilta kartellin vuoksi. Komission olisi pitänyt ottaa huomioon tämä lieventävänä seikkana.

171 Komissio kiistää kantajan väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

172 On muistettava, että arvioidessaan lieventäviä seikkoja riidanalaisessa päätöksessä komissio alensi kantajalle määrätyn sakon määrää 50 prosenttia, koska tämän rooli kilpailusääntöjen rikkomisessa oli passiivinen ja vähäinen. Komissio totesi nimittäin, ettei kantajan osallisuutta kartelliin voitu verrata muiden kartellin aktiivisten jäsenten osallisuuteen, että sen osallistuminen salaiseen yhteydenpitoon oli huomattavasti satunnaisempaa ja rajoittui ainoastaan natriumperboraattia koskeviin kahteen kokoukseen, mikä osoitti sen vähäisen osallisuuden kaikkiin lainvastaisiin järjestelyihin (riidanalaisen päätöksen 476 ja 477 perustelukappale).

173 Tältä osin on huomattava, ettei suuntaviivoissa ole todettu, että komission olisi aina otettava huomioon erikseen jokainen näiden suuntaviivojen 3 kohdassa lueteltu lieventävä seikka. Vaikka siinä luetellut seikat ovat varmasti niiden joukossa, jotka komissio voi tietyssä tapauksessa ottaa huomioon, se ei ole velvollinen antamaan tämän vuoksi lisäalennusta automaattisesti, jos yritys esittää viitteitä, jotka osoittavat jonkin tällaisen seikan olemassaolon.

174 Koska suuntaviivat eivät sisällä mitään pakottavaa lausumaa lieventävistä olosuhteista, jotka voidaan ottaa huomioon, komissio on säilyttänyt harkintavallan arvioidakseen kokonaisvaltaisesti lieventäviin olosuhteisiin perustuvan sakon määrän mahdollisen alentamisen suuruutta ottaen huomioon kaikki käsiteltävän asian lieventävät olosuhteet (asia T-44/00, Mannesmannröhren-Werke v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2223, 274 ja 275 kohta ja asia T-50/00, Dalmine v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2395, 325 ja 326 kohta; ks. myös vastaavasti asia T-30/05, Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomio 12.9.2007, 204 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

175 Merkittävän suurta sakon määrän alennusta, jonka komissio myönsi riidanalaisessa päätöksessä lieventävien seikkojen perusteella, ei voida pitää riittämättömänä, vaikka kantajan käsiteltävässä asiassa esittämä väite muiden sellaisten lieventävien seikkojen olemassaolosta, joita komissio ei ole hyväksynyt, olisi perusteltu.

176 Lisäksi on huomattava, etteivät kantajan esittämät väitteet missään tapauksessa osoita muiden kuin komission hyväksymien lieventävien seikkojen olemassaoloa.

177 Kun tarkastellaan yhtäältä väitettä siitä, ettei kantaja hyötynyt kyseisestä rikkomisesta, on muistettava, että komission ei tarvitse sakkojen määräämisen yhteydessä näyttää toteen, että kilpailusääntöjen rikkomisesta on aiheutunut lainvastaista hyötyä asianomaisille yrityksille, eikä vastaavasti ottaa huomioon sitä, että kyseisestä kilpailusääntöjen rikkomisesta ei ole koitunut hyötyä (ks. edellä 59 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Bolloré ym. v. komissio, tuomion 671 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Erityisesti rikkomiseen liittyvän taloudellisen edun puuttumista ei voida pitää lieventävänä olosuhteena (ks. edellä 60 kohdassa mainittu asia BPB v. komissio, tuomion 442 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

178 Kun tarkastellaan toisaalta väitettä siitä, ettei sopimuksia tosiasiassa sovellettu, mikä on suuntaviivojen 3 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettu seikka, on tutkittava, osoitetaanko kantajan esittämillä seikoilla, että sinä aikana, jona kantaja osallistui kilpailusääntöjen vastaisiin sopimuksiin, se tosiasiassa pidättyi niiden soveltamisesta kilpailemalla markkinoilla tai ainakin selvästi ja huomattavasti rikkoi velvoitteita, joilla kyseinen kartelli pantiin täytäntöön, siinä määrin, että se häiritsi kartellin toimintaa (asia T-26/02, Daiichi Pharmaceutical v. komissio, tuomio 15.3.2006, Kok. s. II-713, 113 kohta ja asia T-73/04, Carbone-Lorraine v. komissio, tuomio 8.10.2008, Kok., s. II-2661, 196 kohta).

179 Tästä on muistettava, että kantajan vastuuseen joutuminen kilpailusääntöjen rikkomisesta johtuu sen osallistumisesta yhtäältä Sevillassa 29.5.1997 pidettyihin lainvastaisiin kokouksiin, joissa ei saatu aikaan sopimusta salaisista järjestelyistä (riidanalaisen päätöksen 162–164 perustelukappale), ja toisaalta Évian-les-Bainsissa 14.5.1998 pidettyyn kokoukseen, jossa tehtiin markkinaosuuksia ja natriumperboraatin hintoja koskevia kilpailunvastaisia sopimuksia, joita sovellettiin vuoden 1998 jälkipuoliskolla (riidanalaisen päätöksen 226–230 perustelukappale).

180 Kantaja väittää lähinnä, ettei kyseisellä ajanjaksolla sovellettuja hintoja ollut korotettu Évian-les-Bainsissa 14.5.1998 tehdyissä kilpailunvastaisissa sopimuksissa suunnitellulla tavalla. Kantaja viittaa tässä yhteydessä väitetiedoksiantoon antamaansa vastaukseen ja kannekirjelmään liitettyihin tietoihin sekä vastauskirjelmässä esitettyihin lisätietoihin.

181 Ensiksi on kuitenkin todettava, ettei kyseisiä tietoja voida pitää luotettavana näyttönä kantajan toiminnasta markkinoilla. Kyseessä ovat nimittäin kantajan vuonna 2005 laatimat kaaviokuva ja taulukot, joissa ei mitenkään selvennetä tietoja, joiden perusteella ne on laadittu, ja joita tukevaa näyttöä ei ole esitetty. Vaikka kantaja esittää vastauskirjelmänsä liitteessä tiettyjä kyseisen tuotteen myyntiä koskevia laskuja vuodelta 1998, näitä tietoja ei voida ottaa huomioon, koska ne on esitetty ensimmäistä kertaa vasta unionin yleisessä tuomioistuimessa (ks. vastaavasti asia T-330/01, Akzo Nobel v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3389, 89 kohta).

182 Toiseksi on huomattava, että – kuten riidanalaisen päätöksen 226–230 perustelukappaleesta ilmenee – Évian-les-Bainsissa tehdyt kilpailunvastaiset sopimukset eivät koskeneet pelkästään hintoja vaan myös markkinoiden jakamista, ja kantaja osallistui markkinaosuuksien valvontamallin laatimiseen toimittamalla omia tietojaan.

183 Kantajan esittämät väitteet ja tiedot eivät tällaisessa tilanteessa riitä osoittamaan, että se olisi pidättynyt kaikkien salaisten järjestelyjen soveltamisesta kilpailemalla markkinoilla tai että se olisi ainakin selvästi ja huomattavasti rikkonut velvoitteita, joilla kartelli pantiin täytäntöön, siinä määrin, että se olisi häirinnyt kartellin toimintaa.

184 Edellä esitetystä seuraa, että käsiteltävä kanneperuste on hylättävä.

185 Näin ollen käsiteltävä kanne on hylättävä kokonaisuudessaan ilman, että on tarpeen lausua komission esittämästä oikeudenkäyntiväitteestä, joka koskee kantajan vaatimusten, joilla se pyrkii kumoamaan riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin komissio määrää siinä sakon kantajan emoyhtiölle SNIA:lle, tutkittavaksi ottamista.

Oikeudenkäyntikulut

186 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kuudes jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Caffaro Srl velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Vadapalas Dittrich Truchot

Julistettiin Luxemburgissa 16 päivänä kesäkuuta 2011.

Allekirjoitukset

Sisällys

Tosiseikat ..... II - 3072

Riidanalainen päätös ..... II - 3073

Menettely ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 3075

Oikeudellinen arviointi ..... II - 3077

Väitetty ”vetyperoksidikartellin uhrin, ei jäsenen” asema, johon kantaja on vedonnut ... II - 3077

Asianosaisten lausumat ..... II - 3077

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 3080

Eriytetyn kohtelun yhteydessä huomioon otettu viitevuosi ..... II - 3090

Asianosaisten lausumat ..... II - 3090

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 3091

Kantajan rikkomiseen osallistumisen keston arviointi ..... II - 3095

Asianosaisten lausumat ..... II - 3095

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 3097

Viiden vuoden vanhentumisaika ..... II - 3104

Asianosaisten lausumat ..... II - 3104

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 3106

Lieventävien seikkojen arviointi ..... II - 3110

Asianosaisten lausumat ..... II - 3110

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 3112

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 3115